

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
	PO/KB/02/1994		28 januari 2002
Onderwerp		Doorkiesnummer	
WSNS			

Hierbij bied ik u het rapport van de Inspectie van het Onderwijs aan over de wachtlijsten voor toelating tot het speciaal basisonderwijs. In deze brief is een samenvatting van het rapport opgenomen en worden opvallende punten beschreven. Verder bevat deze brief een overzicht van andere voor Weer Samen Naar School relevante kwantitatieve gegevens, zoals vastgesteld op de teldatum van 1 oktober 2001. Ik stuur u deze informatie, mede naar aanleiding van uw verzoek d.d. 22 januari 2002, kenmerk 202-008. De informatie zal worden betrokken bij de verdere uitwerking van het WSNS-beleid. In de Derde Voortgangsrapportage Weer Samen Naar school, die u op 15 november 2001 is toegestuurd, is beschreven welke maatregelen worden getroffen om de wachtlijsten aan te pakken.

1. Onderzoek inspectie naar wachtlijsten speciaal basisonderwijs

De inspectie heeft de wachtlijstproblematiek in de samenwerkingsverbanden primair onderwijs per 1 oktober 2001 geïnventariseerd. Op deze datum bleken tenminste 620 leerlingen van basisscholen te wachten op toelating tot een speciale school voor basisonderwijs. Per 1 oktober 1999 en 2000 waren dit respectievelijk 501 en 500 leerlingen. Van de 231 onderzochte samenwerkingsverbanden hebben er 91 te maken met een wachtlijst. Er zijn 30 samenwerkingsverbanden die gedurende drie achtereenvolgende jaren een wachtlijst hebben. Bij 6% van alle samenwerkingsverbanden staan meer dan 10 leerlingen op een wachtlijst. Ruim 45% van de leerlingen die op 1 oktober 2001 op een wachtlijst stonden, wordt in de loop van het schooljaar 2001-2002 toegelaten tot het speciaal basisonderwijs. Bijna de helft van de leerlingen op een wachtlijst wordt door de speciale basisschool ambulant begeleid.

Om toegelaten te kunnen worden tot een speciale school voor basisonderwijs moet een leerling beschikken over een noodzakelijkheidsverklaring, afgegeven door de permanente commissie leerlingenzorg (PCL) van het samenwerkingsverband. Op 1 oktober 2001 wachtten tenminste 1030 leerlingen op onderzoek door de commissie, in 2000 stonden er 1292 leerlingen op een onderzoekslijst. De inspectie signaleert dat er op 1 oktober 2001 bij de samenwerkingsverbanden 20 thuiszitters bekend waren. Thuiszitters zijn kinderen die tot de doelgroep van een samenwerkingsverband behoren maar feitelijk geen onderwijs volgen op een basisschool of een speciale school voor basisonderwijs.

Samenwerkingsverbanden geven verschillende oorzaken aan voor de wachtlijstproblematiek. De meest genoemde oorzaak is dat speciale scholen voor basisonderwijs een maximale groepsgrootte hanteren. Daarnaast meent ongeveer 40% van de coördinatoren dat huisvestingsproblemen tot wachtlijsten leiden. Andere oorzaken van wachtlijsten zijn volgens de coördinatoren onder meer onvoldoende greep op de instroom van het speciaal basisonderwijs, te weinig terugstroom naar de basisscholen en het lerarentekort.

2. Opvallende punten uit het inspectierapport

Het aantal samenwerkingsverbanden met een wachtlijst is nagenoeg gelijk gebleven (91 in 2001; 90 in 2000). Het aantal leerlingen op een wachtlijst is met 120 toegenomen. Vorig jaar bestonden de twee langste wachtlijsten uit 22 en 25 leerlingen. Dit jaar staan op de twee langste wachtlijsten 46 en 58 leerlingen.

Een beperkt aantal samenwerkingsverbanden is verantwoordelijk voor een groot deel van deze stijging. In februari 2002 wordt, op basis van de rapportage van de expertgroep Plaatsingsbeleid, een start gemaakt met een specifieke aanpak binnen deze samenwerkingsverbanden met grote problemen. In de Derde Voortgangsrapportage is deze verder uitgewerkt. Om in aanmerking te komen voor deze specifieke aanpak moet het samenwerkingsverband een wachtlijst van (enige) omvang hebben. Het samenwerkingsverband moet kunnen aantonen dat men er niet met de reguliere middelen uit kan komen. Ook moeten samenwerkingsverbanden bereid zijn om zelf te investeren zowel in geld als in menskracht. Voor deze specifieke aanpak is € 6,8 miljoen gereserveerd voor de schooljaren 2002-2003 en 2003-2004.

Samenwerkingsverbanden die aan de criteria voldoen zullen in februari 2002 worden geïnformeerd over de aanpak. De samenwerkingsverbanden hebben vervolgens tot mei 2002 de tijd om verbeterplannen op te stellen. Zij worden hierbij ondersteund door de expertgroep Plaatsingsbeleid. De expertgroep zal de samenwerkingsverbanden ook ondersteunen bij de uitvoering van de plannen.

De verbeterplannen moeten voldoen aan bepaalde voorwaarden. Zo moet de wachtlijst worden aangepakt en moeten activiteiten in gang worden gezet om de wachtlijst duurzaam te voorkomen.

De uitvoering van de plannen wordt nauwgezet gevolgd.

Samenwerkingsverbanden zullen nadrukkelijk worden aangesproken op de uitvoering en worden afgerekend op de behaalde resultaten.

In de Derde Voortgangsrapportage zijn ook andere beleidsmaatregelen aangekondigd. Parallel aan de specifieke aanpak worden landelijke projecten opgezet die oplossingen aanreiken voor gesignaleerde knelpunten. Ook is een financiële impuls aan alle samenwerkingsverbanden gegeven om leemtes in zorgcapaciteit en andere knelpunten op te lossen. Voor de landelijke projecten is ook een bedrag van € 6,8 miljoen gereserveerd, de financiële impuls voor alle samenwerkingsverbanden bedraagt € 16,34 miljoen. In november 2000 was reeds een bedrag van € 8,7 mln. aan de samenwerkingsverbanden toegekend. Tot slot is een wetswijziging in voorbereiding die voorziet in drie plaatsingsdata per jaar, waarop leerlingen in het speciaal basisonderwijs moeten worden toegelaten.

Deze op alle samenwerkingsverbanden gerichte maatregelen lijken reeds hun eerste vruchten af te werpen. Volgens de inspectie worden nu meer leerlingen op een wachtlijst door de speciale school voor basisonderwijs ambulante begeleid (49% in 2001; 38% in 2000). De onderzoekslijsten voor de permanente commissie leerlingenzorg zijn afgenomen (1030 in 2001; 1292 in 2000) en de afhandelingsduur van deze onderzoeken is relatief snel (5,4 weken). Bovendien worden meer leerlingen in de loop van het schooljaar geplaatst (45% in 2001; 36% in 2000). Ook het aantal thuiszitters is gedaald (nu 20, was 31).

3. Kwantitatieve ontwikkelingen

Tabel 1 toont de ontwikkeling (in absolute zin) van het aantal leerlingen in het basisonderwijs, het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs vanaf 1994 tot en met 2001. Tabel 2 geeft een overzicht van de samenwerkingsverbanden naar deelnamepercentage aan het speciaal basisonderwijs. Het gaat daarbij om dat deel van het totaal aantal leerlingen (excl. speciaal onderwijs) dat deelneemt aan het speciaal basisonderwijs. Ook is het landelijk deelnamepercentage aan het speciaal basisonderwijs opgenomen. De samenwerkingsverbanden kennen grote onderlinge verschillen in het deelnamepercentage. De cijfers per verband variëren van 0 tot 5,39%.

Tabel 1

Leerlingaantallen vanaf 1994 tot en met 2001

	01-10-1994	01-10-1995	01-10-1996	01-10-1997	01-10-1998	01-10-1999	01-10-2000	01-10-2001
sbao	57.098	57.500	55.567	54.671	53.604	52.047	51.557	51.856
bao	1.451.332	1.476.825	1.500.969	1.519.680	1.533.595	1.542.997	1.546.297	1.552.213
so	22.742	23.522	24.630	25.798	27.141	28.885	30.321	31.574

sbao = speciaal basisonderwijs

bao= basisonderwijs

so= speciaal onderwijs

Tabel 2

Aantallen samenwerkingsverbanden naar deelnamepercentage en ontwikkeling van het deelnamepercentage

deelnamepercentage	01-10-1994	01-10-1995	01-10-1996	01-10-1997	01-10-1998	01-10-1999	01-10-2000	01-10-2001
0% tot 1%	4	4	4	4	4	4	4	4
1% tot 2%	18	16	17	15	22	18	17	15
2% tot 3%	58	65	73	76	76	87	90	91
3% tot 4%	75	77	80	89	90	92	92	101
4% tot 5%	54	45	39	36	37	39	41	34
5% of meer	39	41	35	28	19	8	4	3
landelijk gemiddeld	3,79%	3,75%	3,57%	3,47%	3,38%	3,26%	3,23%	3,23%
maximum	10,44%	9,97%	9,05%	7,91%	7,39%	6,35%	5,51%	5,39%

Uit tabel 1 en 2 blijkt dat het leerlingenaantal op het sbao zich stabiliseert. Het landelijk gemiddelde deelnamepercentage ligt voor het tweede achtereenvolgende jaar op 3,23. Opvallend is verder de constante daling van het maximum deelnamepercentage. Er zijn nu nog maar 3 samenwerkingsverbanden met meer dan 5% deelname.

Samenwerkingsverbanden

Op 1 oktober 2001 waren er 248 samenwerkingsverbanden. Deze bestonden uit gemiddeld 29,8 scholen: 28,3 basisscholen en 1,5 speciale scholen voor basisonderwijs. Het gemiddelde aantal leerlingen per samenwerkingsverband bedroeg 6468. Daarvan zaten er 6259 op de basisscholen en 209 op de speciale scholen voor basisonderwijs. Er zijn 22 speciale scholen voor basisonderwijs die deel uitmaken van twee samenwerkingsverbanden en 7 speciale scholen voor basisonderwijs die deel uitmaken van drie samenwerkingsverbanden.

Tabel 3 laat zien hoeveel samenwerkingsverbanden in hun deelnamepercentage zijn gedaald, gelijk gebleven of gestegen.

Tabel 3.

Aantallen samenwerkingsverbanden naar gedaalde, gelijk gebleven of gestegen deelnamepercentage ten opzichte van 01-10-2000.

deelnamepercentage	Aantallen samenwerkingsverbanden			
	01-10-2001	gedaald	gelijk	gestegen
0% tot 1%			1	3
1% tot 2%				15
2% tot 3%		42		49
3% tot 4%		41		60
4% tot 5%		19		15
5% of meer		1		2
totaal		103	1	144

Bij 144 samenwerkingsverbanden (58%) is het deelnamepercentage ten opzichte van vorig jaar gestegen, ook al is het landelijk gemiddelde deelnamepercentage gelijk gebleven.

4. Conclusies

De gerapporteerde cijfers over het aantal leerlingen op wachtlijsten geven aanleiding tot zorg. Met name valt op dat de twee langste lijsten meer leerlingen tellen dan de twee langste lijsten van vorig jaar. Ook is gebleken dat de deelname aan het speciaal basisonderwijs niet verder daalt.

Tegelijkertijd worden meer leerlingen ambulantly begeleid, nemen de onderzoekslijsten af, worden er meer leerlingen gedurende het schooljaar in het speciaal basisonderwijs geplaatst en zijn er minder thuiszitters.

De samenwerkingsverbanden blijken volop bezig maatregelen te treffen om de gesignaleerde knelpunten aan te pakken. Deze ontwikkeling zal het komend jaar versterkt worden door de uitvoering van de maatregelen die beschreven zijn in de Derde Voortgangsrapportage Weer Samen Naar School. Knelpunten zullen op maat worden aangepakt. Onder strikte voorwaarden ontvangen de samenwerkingsverbanden hiervoor extra middelen.

De staatssecretaris voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

(drs. K.Y.I.J. Adelmund)